

ЗВІТ

за результатами регіонального моніторингового дослідження стану впливу профільної освіти на вибір професії учнів у закладах загальної середньої освіти Кіровоградської області у 2023/2024 н.р. (І цикл)

Регіональне моніторингове дослідження стану впливу профільної освіти на вибір професії учнів у закладах загальної середньої освіти проведено управлінням Державної служби якості освіти у Кіровоградській області (далі - управління) з 13 листопада по 13 грудня 2023 року відповідно до Плану роботи управління на 2023 рік, на виконання наказу управління від 08.09.2023 № 26/01-08, використовуючи інструментарій для збору інформації у вигляді анкет для учасників освітнього процесу, з метою виявлення та відстеження тенденції стану організації профільного навчання, становлення профільних намірів та вибору професії здобувачів освіти в закладах загальної середньої освіти області.

Основними завданнями профільного навчання визначено:

- створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;
- забезпечення умов для життєвого і професійного самовизначення старшокласників, формування готовності до свідомого вибору і оволодіння майбутньою професією;
- формування загальнокультурної, соціальної, комунікативної, інформаційної, громадянської, технічної, здоров'язберезувальної компетенцій учнів на допрофесійному рівні, спрямування молоді щодо майбутньої професійної діяльності;
- забезпечення наступно-перспективних зв'язків між загальною середньою і професійною освітою відповідно до обраного профілю;
- виявлення та підтримка творчих педагогів, підвищення їх ролі у виконанні основних завдань.

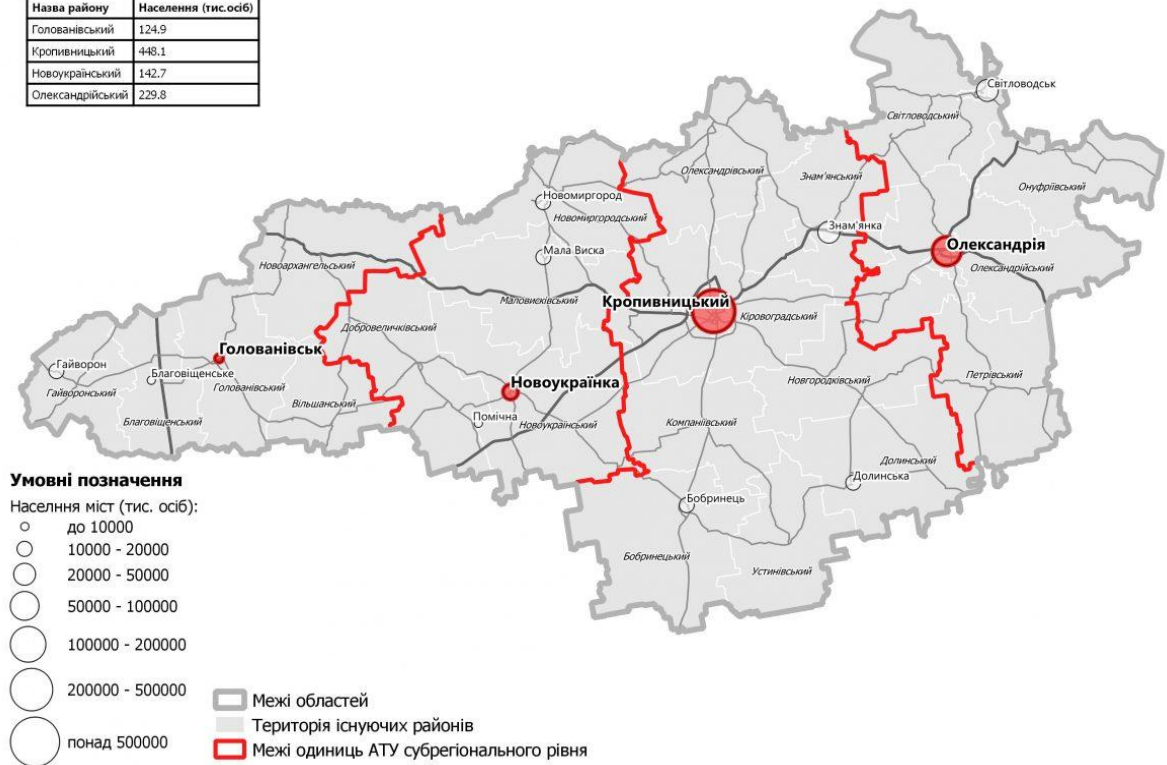
Моніторинг у профільній освіті є надзвичайно актуальним та важливим, оскільки дане дослідження дає можливість цілісно відстежити реальний стан готовності здобувачів освіти до свідомого вибору майбутньої професії.

Проведення І циклу моніторингу здійснювалося шляхом анкетування (онлайн-опитування за допомогою Google-форм) керівників закладів загальної середньої освіти, заступників директорів, педагогічних працівників, які викладають в профільних 10-11 класах, практичних психологів, батьків здобувачів освіти (інших законних представників), учнів профільних 10-11 класів.

До вибірки було включено 34 (12,4 %) заклади загальної середньої освіти з 30 (61,2%) громад Кіровоградської області, до складу яких увійшли заклади освіти з одинадцяти **міських** (15 ЗЗСО), одинадцяти **селищних** (11 ЗЗСО) та восьми **сільських** (8 ЗЗСО) громад області,

Кіровоградська область

Назва району	Населення (тис. осіб)
Голованівський	124,9
Кропивницький	448,1
Новоукраїнський	142,7
Олександрійський	229,8

зокрема - Кропивницького району:

- Кропивницька міська рада
- Бобринецька міська рада
- Знам'янська міська рада
- Долинська міська рада
- Устинівська селищна рада
- Компаніївська селищна рада
- Новгородківська селищна рада
- Олександрівська селищна рада
- Дмитрівська сільська рада

Олександрійського району:

- Олександрійська міська рада
- Світловодська міська рада
- Пантаївська селищна рада
- Приютівська селищна рада
- Петрівська селищна рада

Голованівського району:

- Благовіщенська міська рада
- Гайворонська міська рада
- Голованівська селищна рада
- Заваллівська селищна рада
- Вільшанська селищна рада
- Підвисоцька сільська рада
- Перегонівська сільська рада

Новоукраїнського району:

- Новоукраїнська міська рада

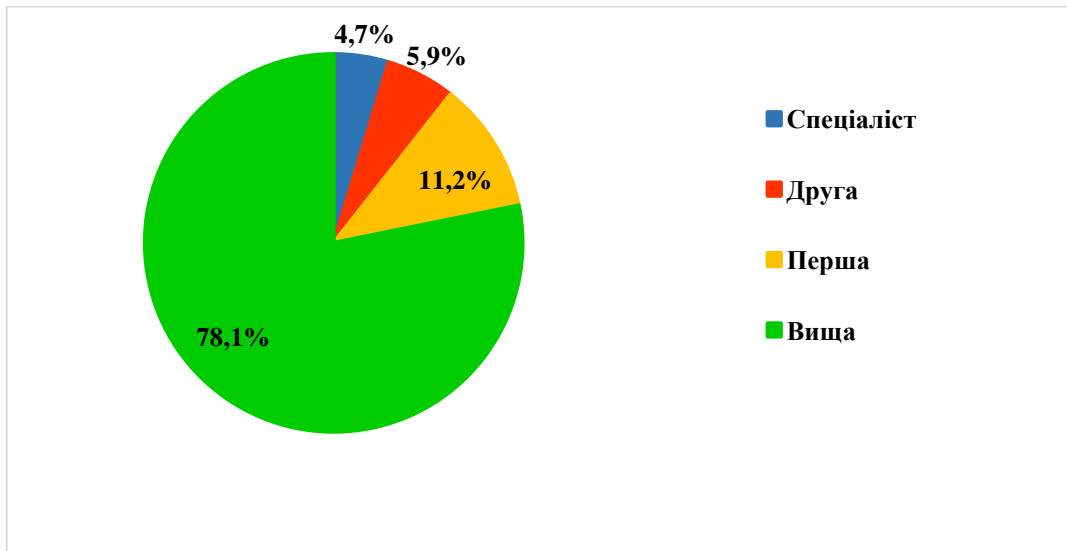
- Маловисківська міська рада
- Новомиргородська міська рада
- Добровеличківська селищна рада
- Ганнівська сільська рада
- Глодоська сільська рада
- Злинська сільська рада
- Піщаноблідська сільська рада
- Рівненська сільська рада

Тип населеного пункту	Громади	ЗЗСО	Категорії респондентів			
			Керівники	Педагоги/психологи	Учні	Батьки
місто	11	15	35	107/15	1524	1355
селище	11	11	22	39/11	443	379
село	8	8	16	23/6	208	173
загальний підсумок	30	34	73	169/32	2175	1907

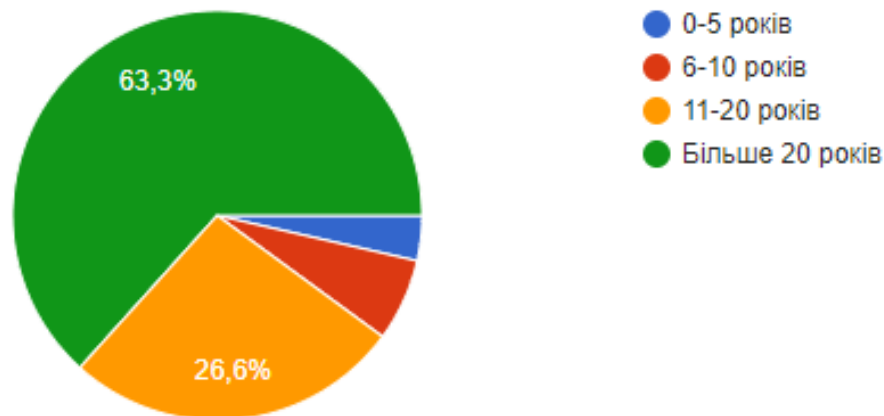
Усього в анкетуванні взяло участь **4356 респондентів**, зокрема: 73 керівники закладів загальної середньої освіти та заступники директорів, які відповідають за профільне навчання; 169 педагогічних працівників, які викладають в профільних класах; 32 практичних психологів. У обраних закладах загальної середньої освіти навчається – 21788 учнів, з них опитано - 2175 (10%) учнів профільних класів (10 клас (88 класів) – 1177 (5,5%) учнів; 11 клас (83 класи) – 998 (4,5%) учнів; 1907 батьків (інших законних представників) учнів 10-11-х профільних класів.

Анкетування проводилось анонімно, що дає підстави вважати результати дослідження вірогідними й можливість з'ясувати позитивні й негативні тенденції профілізації загальної середньої освіти, зробити загальну оцінку стану практичної реалізації ідеї профільного навчання в області, надати рекомендації для усунення виявлених негативних явищ.

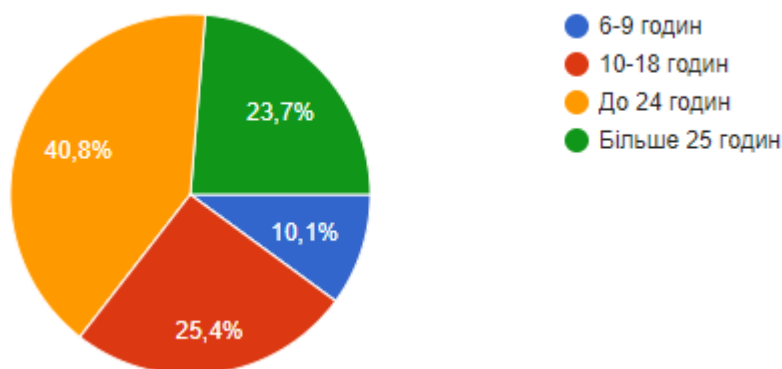
За результатами моніторингу з'ясовано, що в закладах освіти створені умови для успішної реалізації завдань профільного навчання: є відповідне навчально-методичне, матеріально-технічне та кадрове забезпечення. Щодо кадрового потенціалу, то варто відмітити: серед опитаних педагогів, які викладають в профільних класах, - 151 (89%) мають першу, вищу категорію, педагогічні звання «Старший вчитель», «Методист», 18 (11%) - другу категорію та «спеціаліст».

За інформацією, наданою керівниками ЗЗСО, педагогічний стаж учителів становить: від 0-5 років – 6 (3%), від 6-10 років – 11 (7%), від 11-20 – 45 (27%), більше 20 років – 107 (63%).

Крім того, педагогічні працівники мають навантаження в профільних класах: від 6-9 год. – 17 (10%), від 10-18 год. – 43 (25%), до 24 год. – 69 (41%), більше 25 год. – 40 (24%).

Керівники закладів загальної середньої освіти в анкетуванні зазначили, що вчителі є генераторами ідей, які мають високий інтелектуальний потенціал, науково-компетентні, виявляють інтерес до розробки й реалізації нових освітніх програм, володіють психологічними знаннями, культурою спілкування. Учителі

профільних класів – організатори навчальної, пошукової роботи, наставники, консультанти, мають якісну методичну підготовку, уміють зацікавити дітей обраним предметом. Мають повну вищу фахову освіту, проходили курси підвищення кваліфікації та атестацію відповідно Типового положення про атестацію педагогічних працівників України, за результатом якої їм було присвоєно педагогічні категорії та звання як вчителям, що викладають відповідні предмети. До викладання в профільних класах залучаються педагогічні працівники, які мають великий практичний досвід роботи в профільних класах та в класах з поглибленим вивченням відповідних навчальних предметів.

У ході проведення моніторингового дослідження з'ясовано, що в закладах загальної середньої освіти започатковано моніторинг якості профільного навчання, проводяться контрольні зрізи в 10-11 класах з профільних предметів. За інформацією, наданою керівниками, відстежується подальше навчання та працевлаштування випускників 11-х класів.

Моніторинг проводився з метою визначення впливу факторів на якісну організацію профільної освіти в закладах та можливостей самовизначення учнів щодо профільного напрямку навчання – адже це багатовимірний і поетапний процес, що базується на діагностичній основі, на спільній роботі адміністрації, практичного психолога, класного керівника, учителів, учнів, батьків.

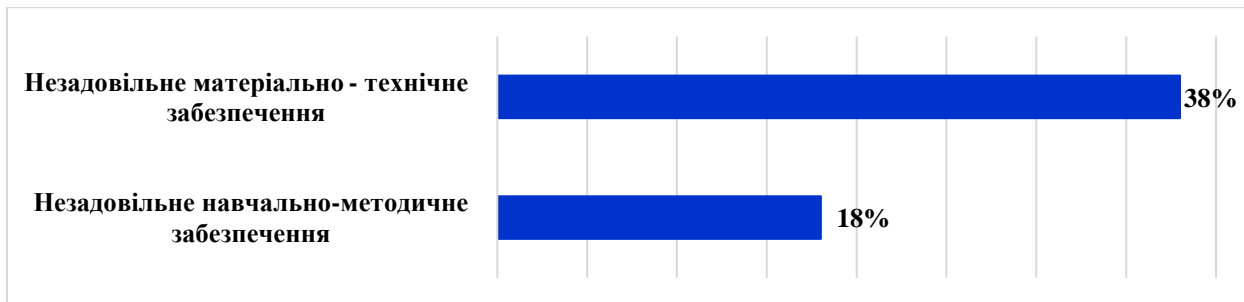
Слід зазначити, що найбільш вагомими мотивами під час формування профілів навчання, для керівників закладів загальної середньої освіти є: результати діагностики схильностей учнів – 31 (91%); освітні запити батьків учнів – 29 (85%); кадрове забезпечення, готовність учителів до викладання в профільних класах – 26 (76%); науково-методичне забезпечення того чи іншого профілю – 17 (50%); накопичений досвід закладу освіти щодо організації навчання певного профілю в старшій школі – 22 (65%) респонденти.

При вивченні стану профільної освіти в ЗЗСО є критерії, за якими керівники комплектують профільні класи. Під час комплектування профільних класів у закладі освіти насамперед враховується бажання учня/учениці; рекомендації психолога, учителя, класного керівника тощо; результати участі учня/учениці в предметних олімпіадах, конкурсах тощо; рівень успішності з предметів, які вивчатимуться як профільні; бажання батьків учня/учениці.

У ході проведення моніторингового дослідження одним із основних завдань є вивчення думки керівників ЗЗСО щодо проблем, з якими їм доводиться стикатися під час організації профільного навчання в закладі освіти. Отже, результати анкетування показали, що проблемами впровадження профільного навчання в закладах загальної середньої освіти є недостатнє матеріально - технічне та навчально-методичне забезпечення - 6 (18%).

Педагогічні працівники охарактеризували науково-методичне та матеріально-технічне забезпечення профільних предметів таким чином:

	Забезпечено	Частково забезпечено	Не забезпечено
Науково-методичне та матеріально-технічне забезпечення	84 (49,7%)	80 (47,3%)	5 (3%)
Програми	156 (92,3%)	9 (5,3%)	4 (2,4%)
Посібники, робочі зошити для учнів	58 (34,5%)	60 (35,5%)	51 (30%)
Посібники з методики викладання для вчителя	73 (43%)	66 (39%)	30 (18%)
Лабораторне обладнання	55 (32,5%)	71 (42%)	43 (25,5%)
Комп'ютерна техніка	62 (36,8%)	43 (25,4%)	64 (37,8%)

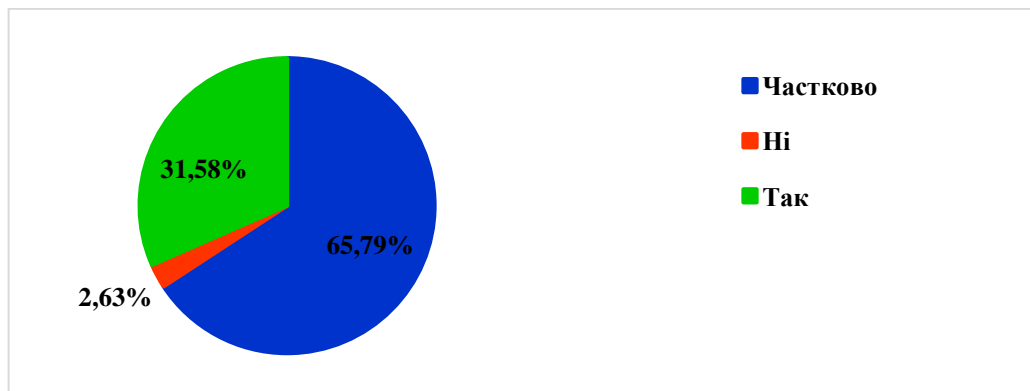
Незважаючи на певне покращення матеріально-технічного забезпечення шкіл за останні роки, питання потребує вирішення на рівні держави, вважають керівники та педагоги ЗЗСО.

Крім того, проблемами є незацікавленість учнів і батьків у свідомому виборі профілю та недостатня наповнюваність здобувачів освіти в класах.

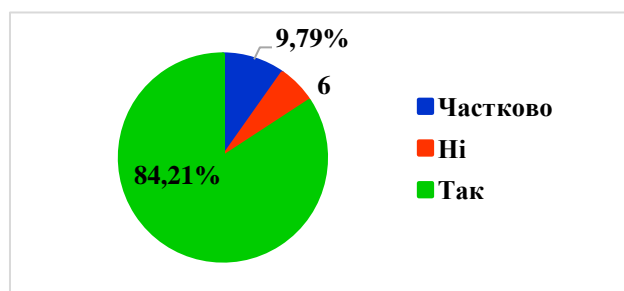

Керівники в анкетах вказували на можливість широкого вибору предметів для профільного навчання, проте неможливо задовольнити потреби всіх учнів старших класів у зв'язку з недостатнім фінансуванням, яке б забезпечило право свідомого мотивованого вибору профільного напрямку. Недостатня наповнюваність учнів у старших класах не дає можливості створити профільні групи, навчання яких за окремими профілями буде профінансовано; відсутність нормативного забезпечення щодо зменшення кількості учнів у профільних класах.

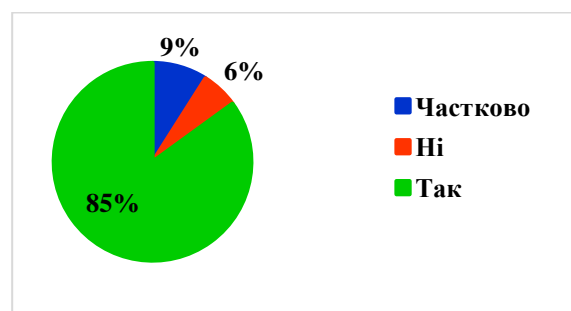
Оскільки профільне навчання має на меті підготовку випускників старшої школи до певного виду професійної діяльності, важливим є прийняття управлінських рішень керівниками закладів освіти з питань формування професійних інтересів випускників. У результаті анкетування з'ясовано: «сформовано» - 31,58%, «ні» - 2,63%, «частково» - 65,79%.

Для визначення професійних інтересів учнів у закладах загальної середньої освіти є важливою профконсультаційна психодіагностика та психолого-педагогічний супровід профільної освіти. За результатами опитування з'ясовано, що така робота проводиться.

психодіагностика

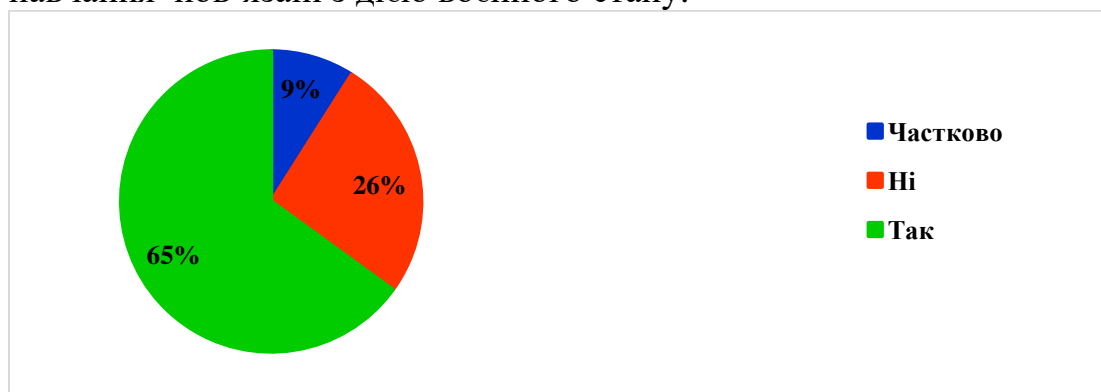
психолого-педагогічний супровід

Педагогічні працівники на питання анкети «Чи сформовані, на Вашу думку, професійні інтереси випускників Вашого закладу освіти?» відповіли наступним чином: «так» – 89 (52,7%); «ні» – 4 (2,4%); «частково» – 76 (44%).

У ході аналізу анкетування практичних психологів у закладах загальної середньої освіти виявлено кращі практики роботи з психолого-педагогічного супроводу профільної освіти, психодіагностики, профконсультування, психокорекційної роботи та психологічної просвіти.

Практичний психолог/соціальний педагог і педагоги школи допомагають старшокласникам у визначенні й формуванні їхньої соціальної і професійної готовності, конкретизації свого професійного вибору та формуванні психологічної готовності до дорослого життя. Зокрема: інформування учнів, батьків та учителів про можливості подальшої реалізації професійної підготовки старшокласників-майбутніх випускників шкіл у напрямку обраних профілів (виховні години для учнів, батьківські збори, зустрічі з представниками закладів відповідного профілю); визначення й корекція рівня професійної і соціальної готовності, рівня особистісної зрілості старшокласників (індивідуальні бесіди, групове й індивідуальне тестування, аналіз результатів психологічної діагностики рівня професійної та соціальної зрілості спільно з учнями та їх батьками); проведення консультативної роботи з учнями з питань професійного та життєвого самовизначення (індивідуальні та групові консультації, інтерактивні заняття, комунікативні тренінги та тренінги лідерських здібностей); соціально-психологічна просвіта батьків і педагогів з актуальних проблем майбутнього випускника школи (виступи психолога/соціального педагога на педагогічних нарадах, батьківських зборах, інтерактивні заняття для батьків, для класних керівників, присвячені актуальним проблемам випускників).

Через дію правового режиму воєнного стану питання якості профільної освіти є актуальним. Викликом, зумовленим воєнним станом, є компенсація втрат у навчанні, яких зазнало учнівство. Переважна більшість керівників ЗЗСО зазначили, що освітні втрати щодо організації та ефективності профільного навчання пов'язані з дією воєнного стану.

Серед прикладів освітніх втрат керівники ЗЗСО назвали: обмежені можливості в організації освітнього процесу в очному форматі; у проведенні практичних майстер – класів; профорієнтаційних екскурсій; у частини учнів у зв'язку зі зміною місця проживання змінилися плани щодо подальшого навчання; під час військових дій через втрати ментального здоров'я виявлено загальне зниження навчальних можливостей учнів, у тому числі й ефективності профільного навчання; проведено ретельний аналіз вступу випускників 2023

року до вишів, чому саме біологію і хімію цього року не здавали на НМТ (основна причина: відмова виїжджати за межі міста у зв'язку з війною).

Педагоги зазначили проблеми профільної освіти: дистанційна форма навчання; нестабільна робота інтернету; відсутність гаджетів в учнів; перевантаження здобувачів освіти з непрофільних предметів; перенавантаження учнів випускних класів, у пріоритеті - підготовка до ЗНО (НМТ); несформованість професійних інтересів, відсутність особистої мотивації учнів, невизначеність із майбутнім, слабкі теоретичні знання, практичні вміння й навички за середню школу; стан війни в Україні, довготривалі тривоги. У деяких учнів виникають проблеми через недостатню самоорганізацію та стресовий стан, пов'язаний із ситуацією в країні. Ці фактори призводять до освітніх втрат.

З опитування з'ясовано, що керівниками створено консультативні центри для здобувачів освіти; педагогами проведено діагностичні роботи без оцінювання, з метою виявлення прогалин, діагностичні контрольні роботи для визначення рівня опорних знань в учнів та вимірювання освітніх втрат з профільних предметів. На методичних об'єднаннях розроблено Програми подолання освітніх втрат, викликаних війною, за 2022-2023 навчальний рік, та на 2023-2024 навчальний рік.

На поставлене запитання керівникам «Чи розроблені в закладі освіти методичні, навчальні матеріали, освітні ресурси, авторські освітні програми, напрацювання щодо організації профільного навчання?», з'ясовано наступне: «так» – 17 (50%); «ні» – 15 (44%); «частково» – 2 (6%).

Педагогічні працівники на питання анкети «Чи сформовані, на Вашу думку, професійні інтереси випускників Вашого закладу освіти?» відповіли наступним чином: «так» – 89 (52,7%); «ні» – 4 (2,4%); «частково» – 76 (44%).

У ході регіонального моніторингу виявлено низку кращих практик в організації профільного навчання. Учителями області розроблені посібники з хімії, біології для підготовки учнів у профільних класах; реалізується цільовий педагогічний проєкт «Профільна освіта не для галочки»; Методична розробка «Методичні аспекти організації та проведення практичної й пошуково-дослідницької діяльності учнів на уроках біології та екології», розроблена вчителем хімії та біології та схвалена радою науково-методичної лабораторії природничо-математичних дисциплін КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського»; розроблено банк навчальних матеріалів: презентації до уроків з усіх тем 10-11 клас (профільний рівень), підбірка відеоматеріалів (відеодослідів), тестові завдання на платформі Classtime та Google Forms до всіх тем з хімії; розроблено інструктивні матеріали до практичних робіт, укладено збірник задач усіх типів відповідно до програми, матеріали для підготовки до ЗНО/НМТ з хімії, матеріали для підготовки до олімпіади з хімії; публікації у науково-методичному журналі «Біологія», Х.- ВГ «Основа»: «Завдання для контролю знань з біології, 10 клас»; «Профільне навчання: теорія і практика, досвід, проблеми, перспективи»; навчально-методичний посібник «Практичні роботи з біології і екології в профільних 10-11 класах»; авторські розробки тестових завдань у профільних класах (розміщено на платформах «НаУрок», «Всеосвіта»); розроблено з інформатики тематичні презентації програмування, аналізу, візуалізації даних, бази даних (10-11 клас); тести до усіх тем на платформі Classtime; розроблено уроки - відеопояснення навчального

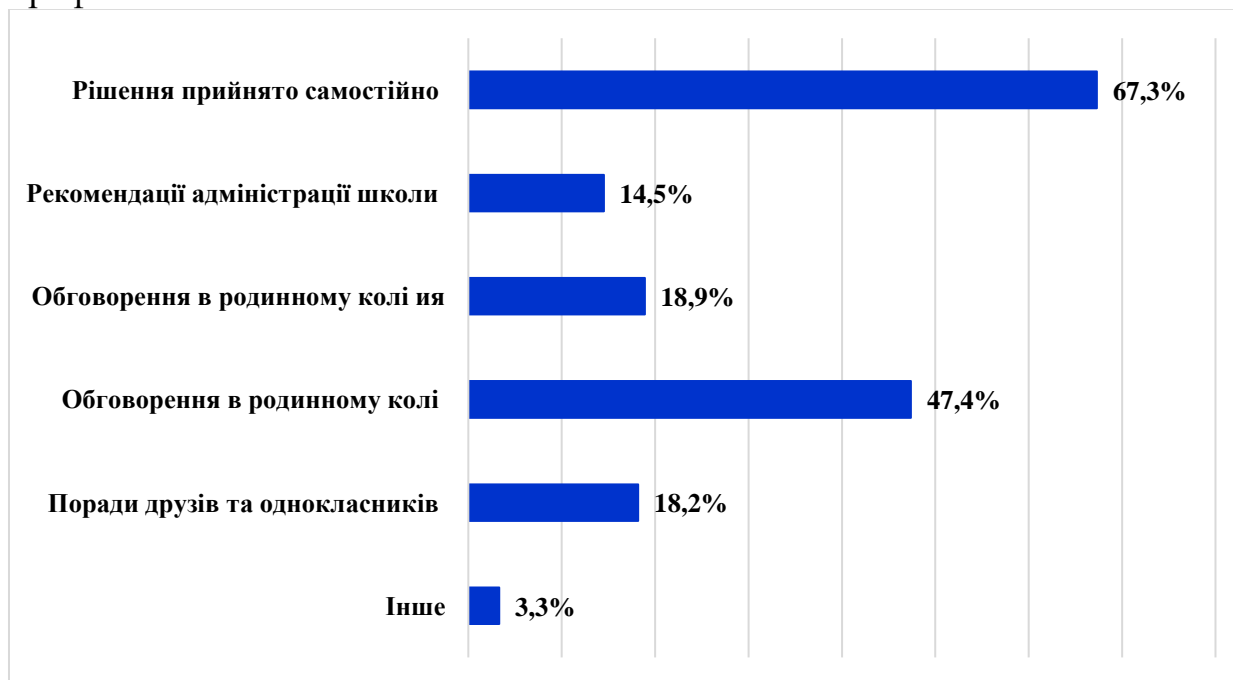
матеріалу до навчальних тем у профільних класах. Учителі профільних класів м.Кропивницького створили та використовують у своїй роботі електронні ресурси: сайт учителя «Захист України» (тематичний план №1 «Військова справа»); сайт учителів «Захисту України» (тематичний план №2 «Основи медичних знань»); створена навчальна інтерактивна платформа, на якій викладені необхідні теоретичні матеріали та практичні завдання до всіх уроків, а також вимоги до нормативів і тестові завдання. Платформа доступна в будь-якому місці, де є доступ до інтернету. Це навчально-методичний посібник «Використання елементів інформаційно-комунікаційних технологій освіти на уроках «Захисту України» та фізичної культури». Перший варіант інтерактивної платформи був представлений на 9 міжнародній виставці «Інновації в освіті», де був схвально оцінений учасниками круглого столу та представниками Національної академії педагогічних наук України. Електронний ресурс постійно удосконалюється педагогом і неодноразово представлений педагогічній спільноті міста Кропивницького, області та України. Міністерство освіти рекомендує дану платформу всім учителям предмету «Захист України». Учасники освітнього процесу можуть зайти на платформу зі свого комп'ютера, планшета або смартфона і працювати самостійно, що є ефективною формою роботи в умовах дистанційного навчання. Також у платформу вбудовані електронні журнали, доступ до яких є персональний і закритий для сторонніх відвідувачів ресурсу. Ознайомитись з платформою можуть всі охочі, що мають доступ до мережі інтернет. Розроблені навчальні програми гуртків «Захист України», «Захисники Кропивницького».

Відповіді учителів в анкетуванні щодо їхньої ролі у формуванні та визначенні в учнів професійних інтересів свідчать про небайдужість, зацікавленість у якості профільної освіти: допомога в усвідомленні професійних інтересів, здібностей та потреб; ознайомленні з різними професіями та їхніми вимогами; у прийнятті обґрунтованого вибору щодо професійного майбутнього; у наданні можливостей спробувати себе в професії під час участі в різноманітних конкурсах, проектах. Це і популяризація предметів, які викладають учителі, під час проведення профорієнтаційних заходів; зацікавленість предметом і формування інтересу до навчання; допомога в поглибленні знань; сприяння покращенню інтелектуальних, моральних та соціальних навичок учнів, що впливає на їхній успіх у майбутньому.

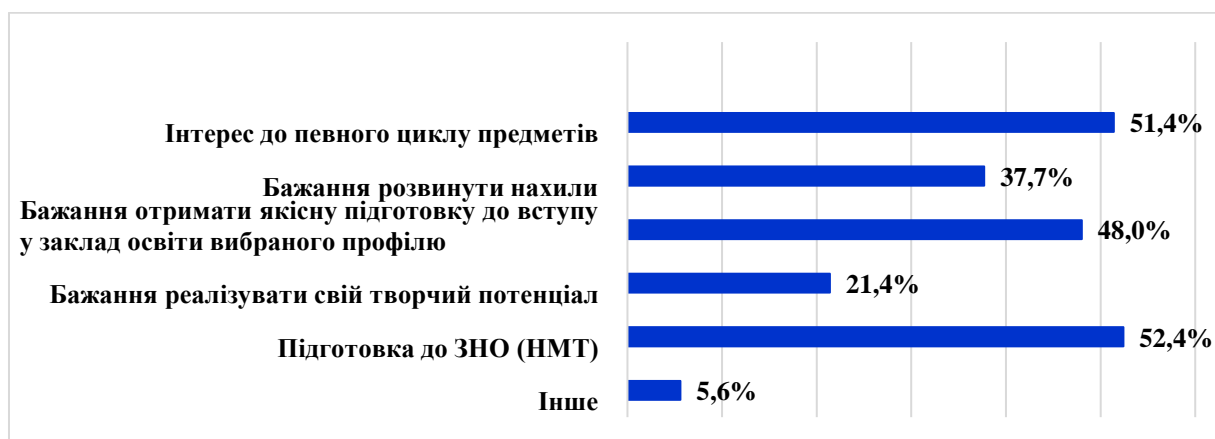
За результатами опитування батьків щодо впливу на вибір дитиною профілю навчання з'ясовано, що переважно рішення діти приймають самостійно.

За результатами опитування старшокласників щодо впливу на вибір профілю навчання з'ясовано, що переважна більшість рішень приймали самостійно або обговорювали в родинному колі. Проте в розділі "Інше" виявились такі варіанти відповідей: вплив життєвих обставин; війна в країні; булінг в попередній школі; розформування класу, що призвело до переведення всіх в інші класи без права вибору – відповіло 72 (3,3%) особи. Залишається тенденція до того, що учні піддаються зовнішнім факторам та не обирають профіль, який їм був би цікавий і з яким вони могли б пов'язати майбутню професію.

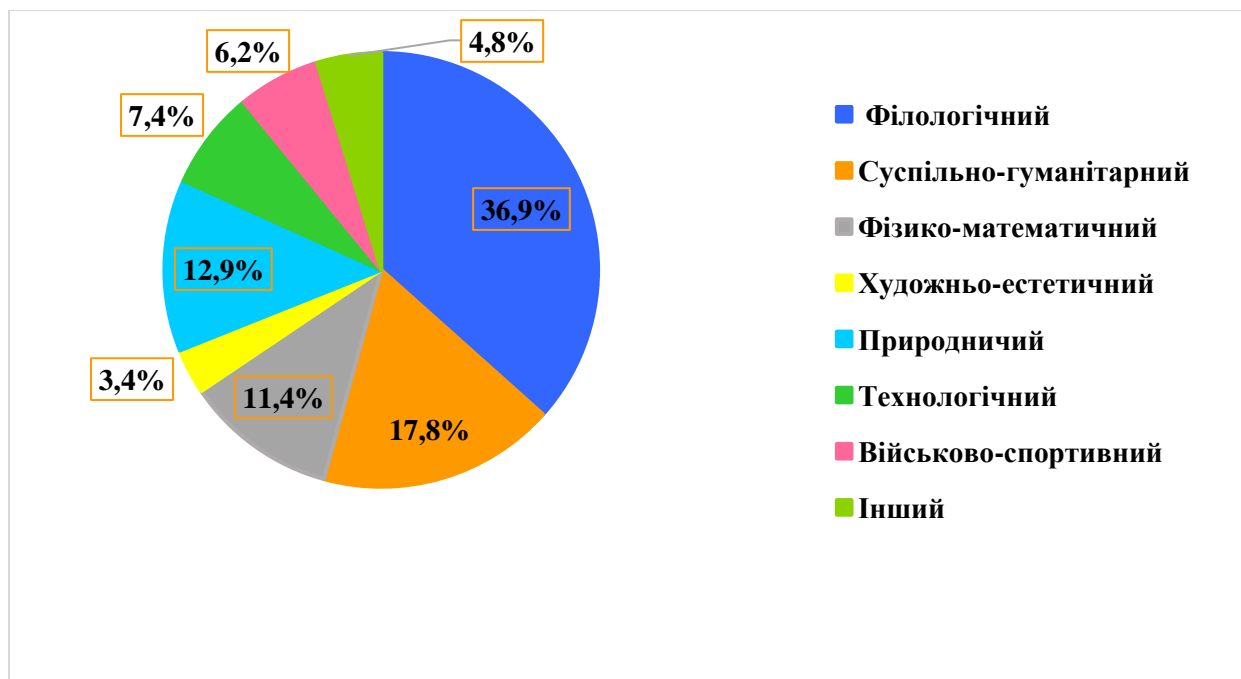

Вирішальним фактором у виборі профілю навчання учнями визначено: інтерес до певного циклу предметів; бажання розвинути нахили; бажання отримати якісну підготовку до вступу у заклад освіти вибраного профілю; бажання реалізувати свій творчий потенціал; підготуватися до ЗНО (НМТ); серед іншого зазначено: майбутня професія, бажання займатися ІТ, вибір батьків, вплив обставин, вибір без вибору.

За даними опитування учнів найпопулярнішими напрямками й профілями в ЗЗСО області стали філологічний – 803 (36,9%); суспільно-гуманітарний – 388

(17,8%); фізико-математичний – 247 (11,4%); природничий – 263 (12,9%); технологічний – 160 (7,4%); військово-спортивний – 135 (6,2%); художньо-естетичний – 74 (3,4%); у розділі «Інше» переважно було названо економічний профіль.

У ході аналізу питання, які предмети для учнів є цікавими й легкими, виявлено таку тенденцію: старшокласниками, які обрали філологічний профіль, названі українська мова, література та іноземні мови (англійська, німецька, польська), що легко й цікаво вивчати.

Алгебра, геометрія, фізика, інформатика названі тими, хто вчиться за фізико-математичним та технологічним профілями.

Учні, які опановують військово-спортивний профіль, назвали предмети: Захист України, тактична підготовка, основи медичних знань та тактична медицина. Останні два були зазначені як особливо важливими сьогодні.

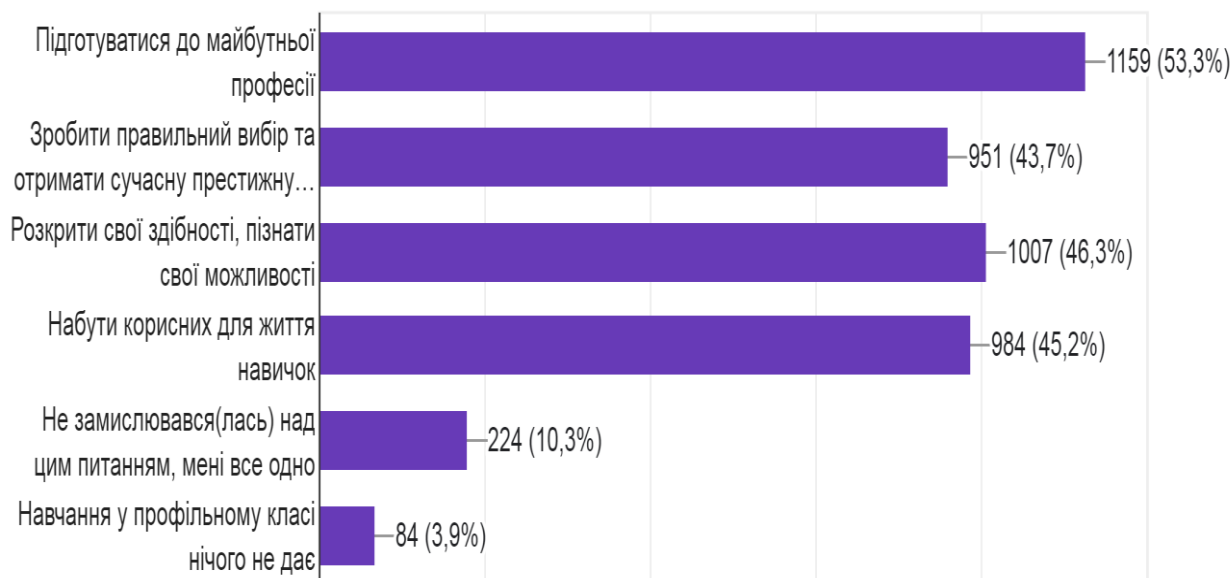
Представники суспільно-гуманітарних наук назвали історію України, право, громадянську освіту.

Здобувачам освіти природничого профілю подобаються біологія, хімія, географія.

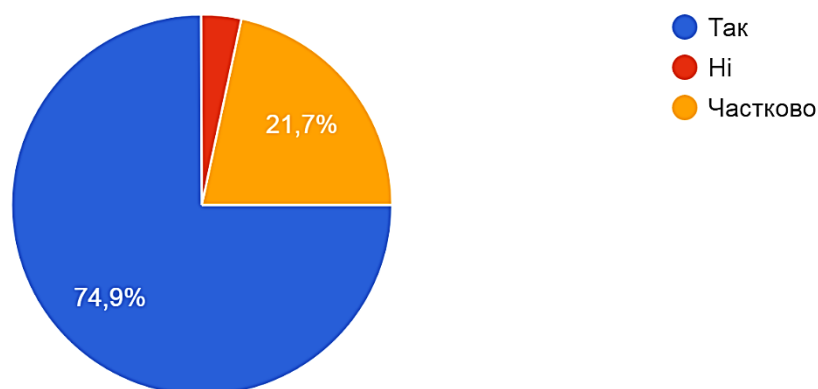
Також, багато хто з респондентів відзначили, що легко даються улюблені предмети, і ті, які гарно та зрозуміло пояснюються вчителями.

Щодо труднощів при вивченні профільних предметів учнями часто зазначалось про великі обсяги матеріалу для вивчення. Зокрема називалися не предмети, а деякі теми, що виявились заважкими для засвоєння.

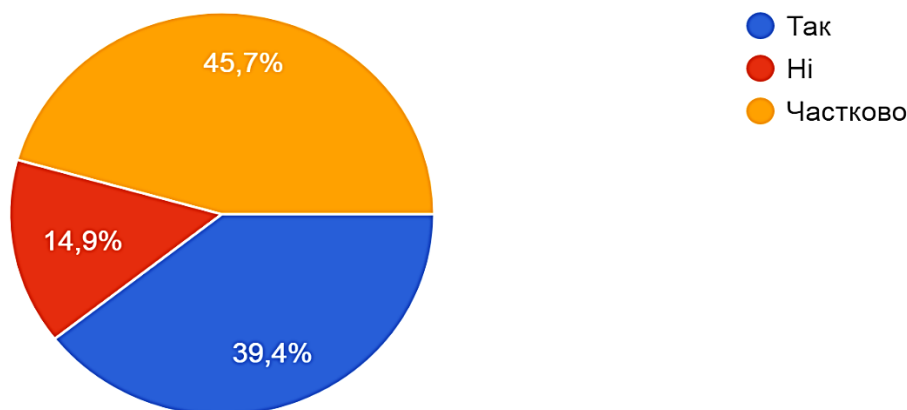
Анкетування також показало, що для старшокласників вирішальним під час вибору профілю навчання є прагнення досягти першочергово - підготуватися до майбутньої професії – 1159 (53,3%); зробити правильний вибір та отримати сучасну престижну професію – 951 (43,7%); розкрити свої здібності, пізнати можливості – 1007 (46,3%); набути корисних для життя навичок – 984 (45,2%). Проте є відсоток учнів, які не замислювалися над цим питанням – 224 (10,3%) або вважають, що навчання в профільному класі нічого не дає – 84 (3,9%)

На поставлені учням в анкеті питання «Чи задовольняє рівень організації профільної освіти в закладі?» – 630 (74,9%) опитаних старшокласників відповіли «так», «ні» – 74 (3,4%) і «частково» – 471 (21,7%).

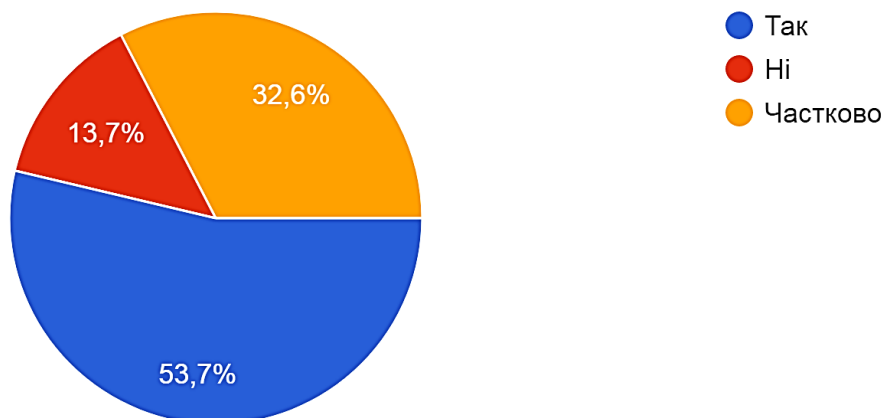

На питання «Чи відповідає обраний Вами профіль навчання майбутній професії?» менше половини опитаних - 857 (39,4%) респондентів відповіли «так», відповідь «ні» – дали 325 (14,9%) учнів, а «частково» – 993 (45,7%).

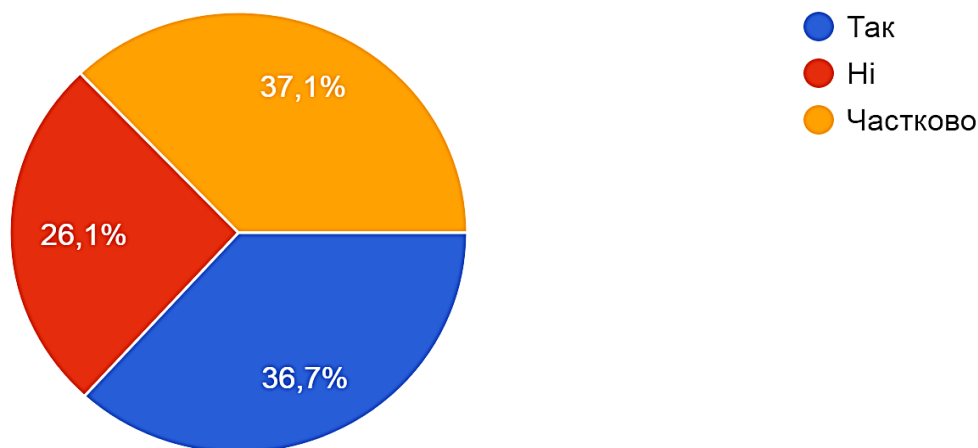

За результатами опитування з'ясовано, що учні старших класів не повною мірою володіють інформацією про наявність вищих закладів освіти, що

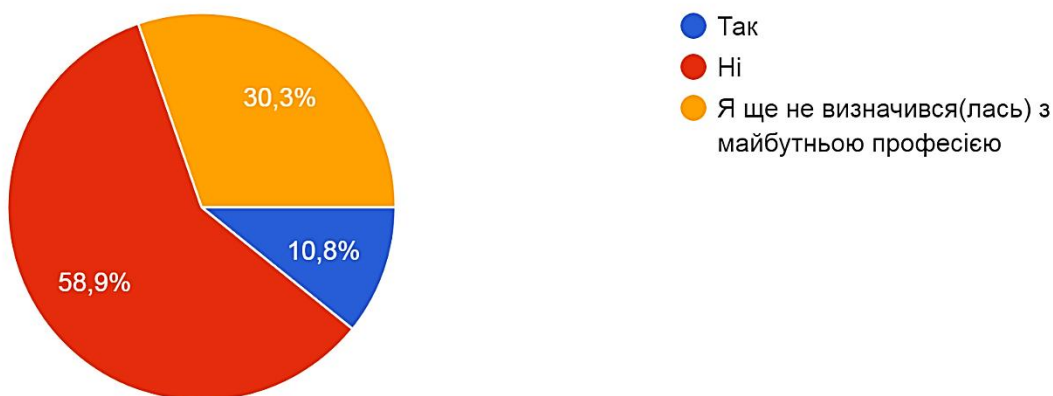
функціонують у регіоні, та умовами вступу до них, оскільки ствердно відповіли 1168 (53,7%) учнів.

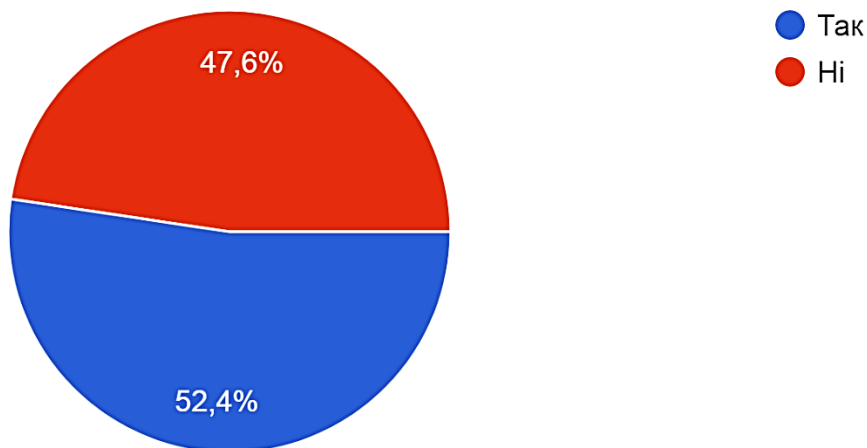
Щодо володіння інформацією про попит на певні категорії фахівців на місцевому ринку праці, із анкетування отримали наступні результати – володіють даною інформацією 799 (36,7%) учнів.

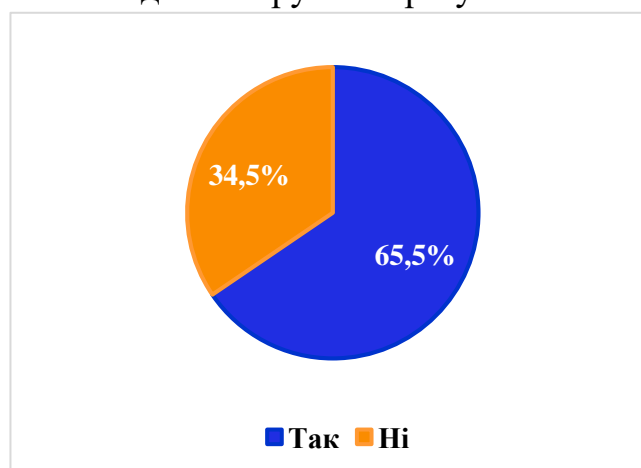
Більше половини учасників анкетування вважають, що не помилилися з вибором профілю навчання – 1281 (58,9%) учнів, лише на думку 235 (10,8%) учнів – профіль навчання обрано помилково. Проте є такі учні, які ще не визначилися з майбутньою професією – 659 (30,3%).

Анкетування учнів з теми «Чи має можливість змінити профіль навчання?» дало такі результати: 1139 (52,4%) учнів мають можливість змінити профіль, 1036 (47,6%) респондентів – ні, що є порушенням принципів Концепції профільного навчання в старшій школі, які надають можливість змінювати обраний учнями профіль.

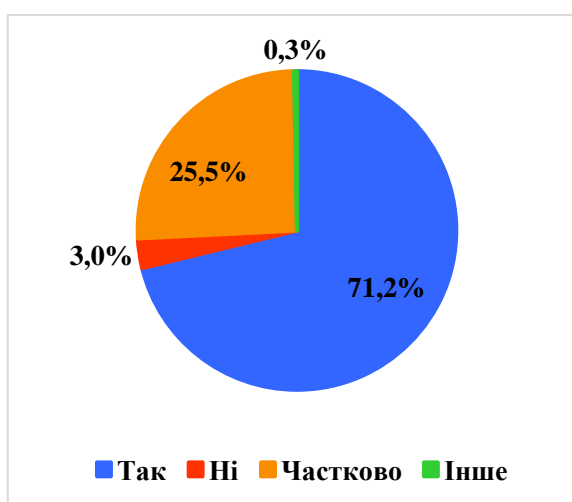
Опитування батьків з відповідного питання «Чи має можливість Ваша дитина змінити профіль навчання?» демонструє такі результати:

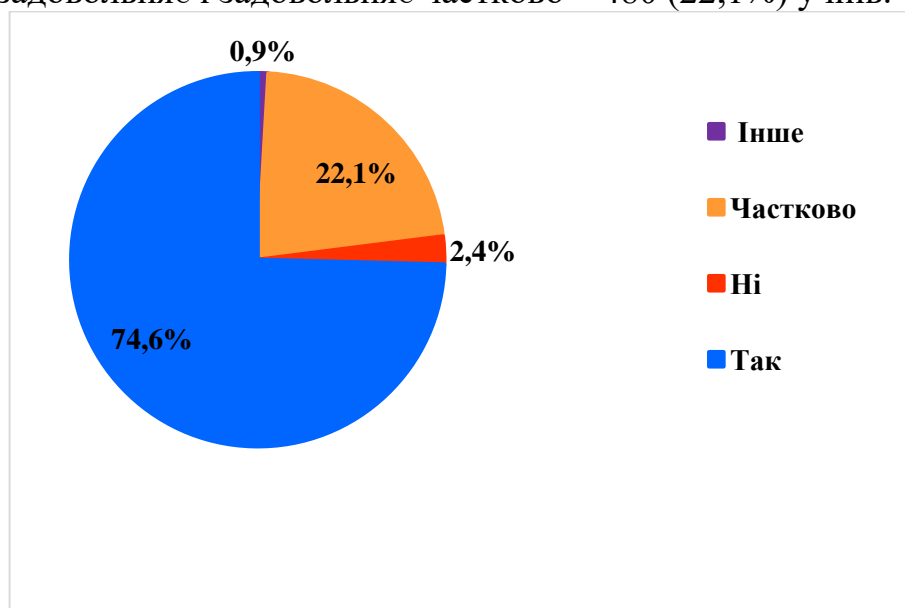
Важливим для вивчення стану впровадження профільного навчання є питання його якості. На запитання учнів щодо задоволення обсягом знань, умінь та навичок отриманих в процесі вивчення профільних предметів, курсів за вибором, переважна більшість відповіла, що дуже задоволені.

Серед опитаних батьків переважна більшість зазначили, що їх задовольняє рівень викладання профільних предметів.

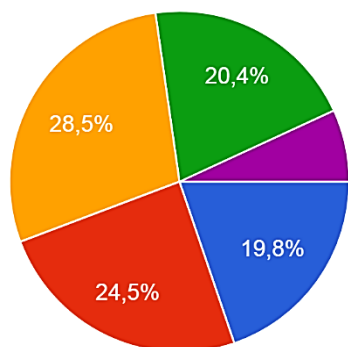

Анкетування показало досить незначну кількість старшокласників, які не задоволені рівнем викладання профільних предметів – це 53 (2,4%); переважну більшість учнів – 1621 (74,6%) рівень навчання, викладання профільних предметів задовольняє і задовольняє частково – 480 (22,1%) учнів.

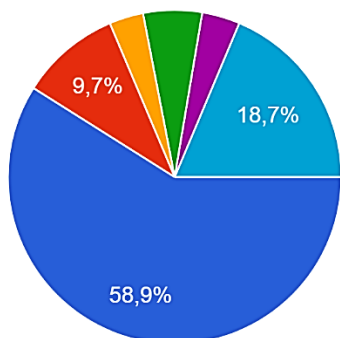

При опитуванні учнів з'ясувалося, наскільки вони пов'язують свої майбутні професійні плани з профільними предметами, що вивчають у школі. Отже, 430 (19,8%) учнів збираються працювати за цим фахом, мають намір продовжити навчання в коледжі, інституті, університеті; 533 (24,5%) учнів вважають, що навички й знання з профільних предметів знадобляться в майбутній професії, під час навчання; 619 (23,5%) старшокласників упевнені, що навички і знання з профільних предметів знадобляться в житті незалежно від обраної в майбутньому професії. Не знають і не замислювалися над даним питанням – 444 (20,4%) учнів. Серед опитаних - 149 (6,9%) учнів вважають, що навички, набуті під час навчання у профільному класі, ніколи не знадобляться в житті.

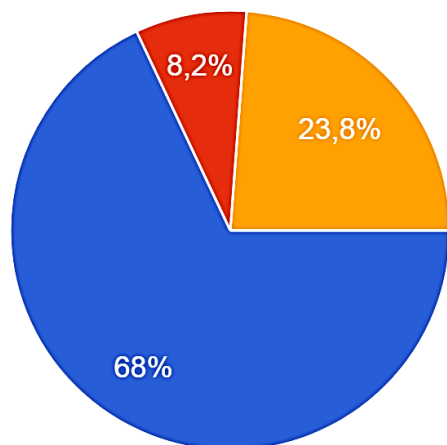
- Збираюся працювати за цим фахом, маю намір продовжити навчання у к...
- Навички і знання з профільних предметів знадобляться у мой май...
- Навички і знання з профільних предметів знадобляться в житті нез...
- Поки ще не знаю, не замислював(ась).
- Не пов'язую; навички, набуті під час навчання у профільному класі, нікол...

Більше половини учнів, які взяли участь в опитуванні, виявили бажання здобувати вищу освіту в Україні.

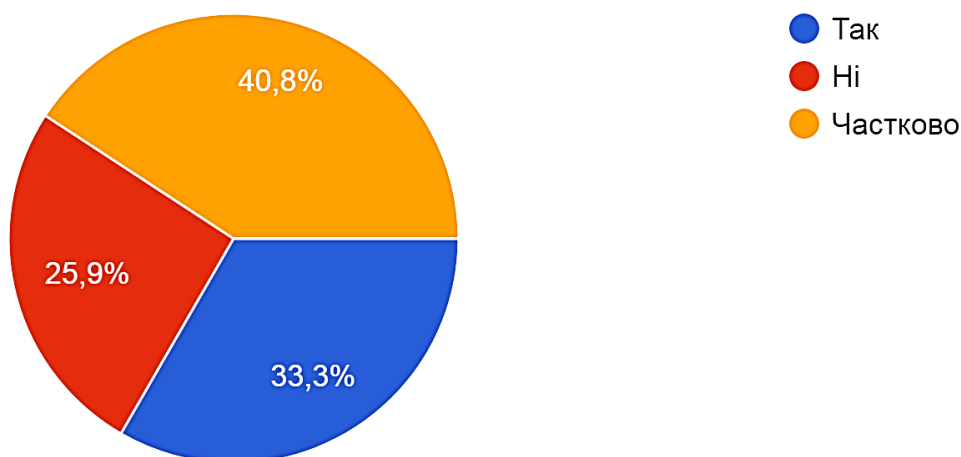
- Здобувати вищу освіту в Україні
- Навчатися за кордоном
- Обрати професійно-технічну освіту
- Працювати та заочно здобувати освіту
- Працювати
- Не визначився(лась)

Опитування показало, що обрані учнями предмети на ЗНО (МНТ), відповідають профільним предметам у закладі в більшості випадків.

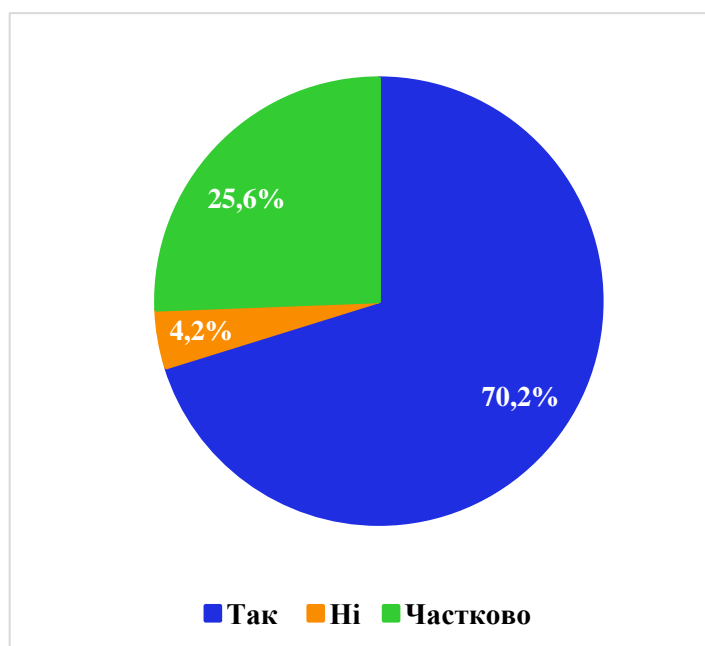

- Так
- Ні
- Частково

Забезпечення умов для життєвого й професійного самовизначення старшокласників, формування готовності до свідомого вибору та оволодіння майбутньою професією є головним завданням профільного навчання. Однак 725 (33,3%) учнів відповіли, що профільне навчання допомогло їм з вибором майбутньої професії; не допомогло – вважають 563 (25,9%) респондентів; частково – 887 (40,8%).

Результати анкетування батьків показали, що переважна більшість вважає: організація в закладі профільної освіти відповідає запитам дитини для подальшого продовження навчання.

Під час аналізу анкет учнів з'ясовано, що за порадою щодо вибору професії практично всі респонденти вказали, що можуть звернутися до будь-кого з учителів. Насамперед – до класного керівника, викладача з профільного предмета, психолога чи представників адміністрації закладу. Такі відповіді свідчать про тісний контакт та довірливі стосунки між педагогічним колективом і учнями.

На запитання «Які профорієнтаційні заходи були цікавими для Вас?» - 755 (34,7%) респондентів повідомили, що це екскурсії на підприємства. Такі відповіді дали ті, хто територіально навчається в містах та селищах.

Серед екскурсій, які найбільше сподобались чи запам'ятались: екскурсії до закладів професійного спрямування (м.Новоукраїнка, м.Кропивницький, м.Олександрія, м.Знам'янка): МНС, поліції, лікарні, хлібопекарні, до Центру зайнятості, банку, агропромислового комплексу «Відродження»; Дні відчинених дверей у ДОНДУВС, Льотній академії, університеті імені Володимира Винниченка, ЦНТУ, Херсонському Державному аграрному університеті; відвідані заводи «Гідросила», «Ельворті», банківські установи, «Ласка», «Ятрань», Агро-експо тощо. Учасники опитування зазначили, що в закладах відбуваються зустрічі з представниками різних професій, найчастіше з ознайомлювально-інформаційною метою, але особливо запам'яталися зустрічі з військовими, працівниками ДСНС, із представниками Донецького національного університету внутрішніх справ.

Батьки на питання «З яких джерел Ви отримуєте інформацію про попит на певні категорії фахівців на місцевому ринку праці?» відповіли, що найбільше інформовані через Інтернет - джерела – 1407 (73,8%) та засоби масової інформації – 904 (47,4%); від керівництва та педагогів закладу освіти, у якому навчається дитина дізнаються 539 (28,3%) батьків; під час днів відчинених дверей у вищих закладах освіти – 379 (19,9%); інформовані з Центру зайнятості – 157 (8,2%); від рідних, друзів, знайомих – 644 (33,8%).

В анкетах учні 10-11 класів вказали пропозиції щодо вдосконалення або змін у процесі впровадження профільного навчання:

- збільшити кількість предметів для профільного навчання;
- збільшити кількість профільних предметів для вибору;
- збільшити кількість профільних предметів шляхом поділу класу на групи;
- забезпечувати вчасно підручниками;
- проводити зустрічі з представниками різних професій;
- застосовувати знання практично на підприємствах, тренажерах (симуляторах).

Висновки

Аналіз анкетування респондентів показав, що впровадження профільного навчання в старшій школі – це один із шляхів модернізації національної системи освіти, зумовлений зміною мети навчання, зростання вимог батьків і суспільства до якості освіти випускників, їх конкурентоспроможності на ринку праці, осмисленого вибору професії та власної самореалізації. Нові підходи до організації освіти в 10-11 класах викликані необхідністю створення реальних умов для врахування індивідуальних особливостей, інтересів та потреб учнів, формування в них певних уявлень про майбутню професію.

Профільне навчання – вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів, здібностей учнів і створення умов для навчання відповідно до професійного самовизначення, що забезпечується шляхом змін у змісті та структурі організації навчання. Профільне навчання дає змогу учневі/учениці максимально розвивати свої нахили, природні задатки, здібності, здобути освіту, яка б відповідала реаліям життя. Поруч з профільними класами можуть створюватися динамічні профільні групи, які дають можливість змінити профіль навчання і почати підсилено працювати над іншим навчальним предметом, бо плани щодо майбутньої професії можуть змінюватися в залежності від змін у соціально-політичному житті країни.

Позитивним в організації профільного навчання є те, що:

-значно зросла кваліфікація вчителів, залучених до роботи в профільних класах;

профільне навчання допомагає більшості учнів визначитися з майбутньою професією.

Разом з тим, у ЗЗСО існують проблеми:

- недостатнє матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення, що стримує впровадження профільної підготовки та позначається на її якості;
- керівники ЗЗСО під час формування профільних класів, перш за все, враховують бажання учнів та батьків, а не рівень навчальних досягнень та схильність до певного виду діяльності учнів;
- інколи порушуються права учнів щодо зміни профілю навчання.

Рішення щодо вибору професії повинно відповідати інтересам дитини, саме це допоможе їй реалізуватися та досягти успіху в професійному житті. Моніторингове дослідження профільного навчання – це можливість управляти саме якістю освіти, реалізувати функції оцінювання, прогнозування, корекції та планування.

Рекомендації

за результатами проведеного моніторингового дослідження стану впливу профільної освіти на вибір професії учнів у закладах загальної середньої освіти Кіровоградської області у 2023/2024 н.р. (I цикл)

Вдосконалити організацію освітнього процесу в профільних класах, а саме:

- модернізувати матеріально-технічну базу закладів загальної середньої освіти;
- проводити профконсультаційні психодіагностики учнів з метою визначення їх профільних інтересів;
- запроваджувати на уроках інноваційні технології, форми та методи навчання, проводити моніторинг ефективності їх запровадження відповідно до профілю навчання;
- не допускати перевантаження учнів при вивченні непрофільних предметів;
- сприяти свідомому самостійному вибору напрямку профільного навчання учнями в старших класах;
- враховувати освітні потреби учнів, кадрові можливості, матеріальну та навчальну базу освітнього закладу при виборі напрямку профілізації;
- здійснювати моніторинг якості профільного навчання;
- покращити навчально-методичне забезпечення профільної освіти за рахунок авторських програм спецкурсів, факультативів;
- зміцнювати зв'язки з іншими освітніми установами з метою розвитку змісту і форм організації освітнього процесу в профільних класах;
- впроваджувати проходження учнями практики на підприємствах, в організаціях тощо;
- організовувати зустрічі з викладачами університетів, інститутів, з представниками Центрів зайнятості.
- проводити просвітницьку, роз'яснювальну роботу з батьками учнів 10-11 класів щодо вибору учнями майбутньої професії.